

בריאתן מן החול... וא"כ מוכרחין לומר דלא כל מתכות הם בדיני טומאה אלא הששה מינים שנאמרו בפירוש, ולכן לא היה שייך לגזור בשביל זה מאחר שאינו מהששה מינים שלכן היתה הגזירה משום כלי חרס, וממילא גם טבילה מדין כלים חדשים אולי אין להצריך דהא בפרשה ההוא נאמר גם דיני טבילת כלים, אבל נראה דטבילה מדרבנן צריך כמו כלי זכוכית שא"ר אשי הואיל וכי נשתברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו, שטעם זה איכא בשאר מיני מתכות עוד יותר... דלכן לא היו גוזרין טומאה על כלי זכוכית בשביל הדמיון למתכות כיון שרק אלו הששה מינים נאמרו ולכן הוצרכו לגזור משום כלי חרס, אבל לטבילה בכלים חדשים גזרו אף בשביל הדמיון למתכות...

7. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נא.

אמר רבי זירא אמר רבי אבהו, ואמרי לה במתניתא תנא, עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה: טעון הדחה, ושטיפה, חי, ומלא...

8. תוספות מסכת ברכות דף נ: ד"ה מודים

מודים חכמים לר"א בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים - תימה דאמרין לקמן ד' דברים נאמרו בכוס של ברכה חי ומלא וי"ל דבעינן שיתנו חי לתוך הכוס ואח"כ ימזגנו אי נמי בעינן חי מן החבית אי נמי קאי אכוס עצמו ומאי חי שלם ... אלמא דאותו חי היינו שלם ה"נ בעינן שיהא הכוס שלם בלא שבירה.

9. שולחן ערוך אורח חיים סימן קפג סעיף ג צריך לחזור אחר כוס שלם.

10. משנה ברורה סימן קפג

(י) לחזור וכו' - מלשון זה משמע דהוא רק לכתחלה ואין עיכוב בדבר:
(יא) שלם - שלא יהיה גוף הכוס שבור ולא פגום בשפתו אפילו חסרון מועט [ובנסדק יש להקפיד לכתחלה אפילו בלא חסרון כלל] וכן אם גוף הכוס שלם רק בסיסו נשבר ג"כ יש להקפיד ואפילו יכול לעמוד על בסיסו אם לא שאין לו אחר יש להקל בכל זה...

11. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן לט

...הנה בדבר כוס לקידוש אם רשאים לעשות על כוס שנעשה מנייר שהוא כלי רק לשעה ששמע אשר אסרתי, אמת הדבר דהא התוספות מפרשים בברכות דף נ' ד"ה מודים וכן בשבת דף ע"ו כתבו זה בד"ה כדי בשם בני נרבונא דחי שנאמר בהדברים הצריכים בכוס של ברכה הוא שיהיה הכוס גופו כלי שלם ואיפסק כן בש"ע סימן קפ"ג סעיף ג', וכתב המג"א סק"ה דאפילו נשבר רק בסיס שלמטה נמי פסול אף שגוף הכוס שלם, וכוס של קידוש טעון כל מה שטעון כוס של בהמ"ז כדאיתא בסימן רע"א סעיף י', אלמא דבעינן שיהא הכוס נאה שרק כוס כזה כשר לבהמ"ז ולקידוש, ורואה אני שכוס של נייר שהוא רק לשעה על פעם זה לבד הוא עוד גרוע דאין לו שום חשיבות שודאי אינו ראוי לבהמ"ז ולקידוש. אך כשליכא כוס אחר אולי יש להקל.

12. שו"ת ציץ אליעזר חלק יב סימן כג

כוסות - נייר אם כשרים לנט"י וקידוש והבדלה ... ואחר בקשת המחילה אינני רואה בסיס לאיסורו, ואין הנידונים שוים כלל ועיקר, דהתם הרי עשוי היה מתחילה עם

1. במדבר פרק לא, כב-כג

(כב) אַךְ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבְּרָזִל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־הַעֲפָרָת: (כג) כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אֲךָ בְּמֵי נְדָה יִתְחַטָּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמֵי־מִים:

2. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף עה:

מתני'. הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, את שדרכו להטביל - יטביל, להגעיל - יגעיל, ללבן באור - ילבן באור... גמ'. תנא: וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה. מנהני מילי? אמר רבא, דאמר קרא: כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר, הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת... אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: אפי' כלים חדשים במשמע, דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו, ואפילו הכי בעי טבילה. מתקיף לה רב ששת: אי הכי, אפי' זוזא דטרבלא נמי! א"ל: כלי סעודה אמורין בפרשה... רב יצחק בר יוסף זבן מנא דמרדא מעובד כוכבים, סבר להטבילה, א"ל הוא מרבנן ורבי יעקב שמיא, לדידי מפרשא ליה מיניה דרבי יוחנן: כלי מתכות אמורין בפרשה. אמר רב אשי: הני כלי זכוכית, הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה, ככלי מתכות דמו...

3. שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף א

הקונה מהעובד כוכבים כלי סעודה של מתכת או של זכוכית... אף על פי שהם חדשים צריך להטבילם במקוה או מעיין של ארבעים סאה...

4. פתחי תשובה יורה דעה סימן קכ

(ב) זכוכית עיין (בשאלת יעב"ץ ח"א סי' ס"ז) שכתב דכלים הבאים ממדינת הים שנקראים פרצליין ודומין לכלי זכוכית אין צריכין טבילה לפי שידוע שעשייתן מן החול ומן האדמה וכלי מתכות אמורין בפרשה ואף על גב דשיעי טפי לית לן בה דהא כלי זכוכית שיעי טפי מינייהו ואי לאו משום דכי נשברו יש להם תקנה להתייבש דמש"ה ככלי מתכות שויניהו היו צריכים טבילה והני לית להו הר תקנתא ע"ש:

5. שו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן עו

בענין טבילת כלים הנעשים מפלאסטיק... הנה כבר נשאלתי בזה, וכתבתי להטביל אותם בלא ברכה, מטעם שכתבו הפוסקים, דאם יש לו תקנה ע"י התכה באש, הוי ככלי זכוכית, וצריך טבילה, אך מ"מ אין לברך מטעם שכתב כ"ת בשם מלמד להועיל, די"ל כיון דחכ"ל לא גזרו רק על כלי זכוכית, לא חל הגזירה על שאר דברים, וכה"ג כתבו האחרונים לענין כלים של פורצליין /חרסינה/ (עי' במסגרת השלחן סי' ל"ז סק"א)...

6. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן כב

כלי אלומיניום אם צריכים טבילה בע"ה סיון תשל"ג למע"כ נכדי האהוב הרה"ג שמואל פישעליס שליט"א.

הנה כלי אלומיניום שהיא מתכת חדשה שלא נזכרה בקרא נראה דמה"ת אינם צריכים טבילה, דממה שנקט הקרא שש מינים בשמותיהם ולא נקט כלל כלי מתכות מוכרחין לומר דדוקא הני מקבלין טומאה וצריכין טבילה ולא כלים ממינים אחרים דהתורה שניתנה מפי הקדוש ברוך הוא הרי הוא ברא את כל מיני המתכות שבעולם אף אלו שלא ידעו האינשי ואם היו בדין טומאה וטבילה לא היה להקרא לפרט אלו, וגם כיון דכלי זכוכית שהוא ג"כ דבר הניתך והיה טהור מדאורייתא וגם רבנן שגזרו על כלי זכוכית לא היתה עיקר גזירתם בשביל דדמי למתכות אלא בשביל דדמי לכלי חרס בזה שתחלת

בסיס, ולכן כשנשבר ממנו לאחר מיכן פסולו בזה משום שבור ולא נקרא תו חי כפי יצירתו... דשייך חי בכוס וכן מיתה כדאמרין גביהו שבירתן זו היא מיתתן ע"ש, מה **שלא שייך זה בכוסות נייר שכך הוא תחילת יצירתם**, והוא חי כפי היותו ולא נחסר ממנו כלום... וא"כ כ"ז לא שייך בכגון כוסות נייר דנידוננו **שלא נחסר מהם כלום** והמה שפיר בבחינת חי כפי תחילת היותם וכנ"ז. ואין ממילא כל פקפוק מלקדש או להבדיל עליהם... וא"כ דון מינה לכוסות - נייר של נידוננו **אשר עשויים מתחילה לשם כך וראויים כשלעצמם להתקיים**, ועושים חיזוק לכך שיתקיימו ע"י משיחתם בפרפין וכדומה, ושותים בהם אפילו חמים ונשארים קיימים, שבודאי הברור **שמותר לקדש או להבדיל בהם, וכן ליטול בהם נטילת ידיים לסעודה**. ולא משנה כלל מה שאין נזהרים בהן לקיימם בגלל זה שאפשר לקנותם בזול, דהעיקר בזה מה שבעצם ראויים המה להשתמש בהם הרבה פעמים ושם כלי עליהם, ומה שעל הכוס שם חי ושלם עליו.

18. שו"ת באר משה, חלק ג, סימן נה ... הנה הני כוסות של נייר, ניילון ופלעסטיק, דרכן להשתמש בהן ולהשליכן וממילא לכאורה לפום רהיטא אינם מקבלי' טומאה, וממילא אין דין כלי עליהם לקדש בהן, וכן ליטול בהן הידים. ועיין בגמרא שבת (קכ"ה רע"א) אם זרקא מבעוד יום לאשפה אסור. ופרש"י גלי דעתיה מאתמול דלאו מנא הוא, ומפורש בתוספות דכלי גמור היינו גלימא אפילו זרקו לאשפה לא בטיל שם כלי מיניה. והיינו טעמא דבטלה דעתו אצל כל אדם, אבל בהני כוסות של נייר פלעסטיק וכיוצ"ב דדרך בני"א לזרקן בודאי שם בדעתו לזרקן אין שם כלי עליהם. אולם הלא הרמב"ם כ' וכן הוא בתוספתא שאם **חשב עליה מקבלת טומאה**. וא"כ י"ל שאם למשל הכוס מנייר וכיוצ"ב **עומד על הסיניק** ומוכן ומזומן שהרבה בני"א זאח"ז יטלו ידיהם, וכן אם כוס של נייר וכיוצ"ב אדם שותה בו בתוך הסעודה הרבה פעמים ומשתמש לצורך שתי' זאח"ז כמה פעמים **הרי כוס זה דינו כדין חשב עליה שמקבלת טומאה ומקבלת טומאה, ודין כלי עליו**, וא"כ ה"ה שמקדשין ונוטלין הידים בו, דא"צ שיהי' חשב עליה לעולם... אבל בלא"ה לכאורה אינן כשרין לא לנט"י ולא לקידוש...

19. ילקוט יוסף, ס' קנט, הערה י ברמב"ם... ומכאן רצה לומר בשו"ת שרגא המאיר (סימן נה) שאין להתיר נטילת ידיים בכוסות נייר שמשליכים אותם בגמר הסעודה, שלא חשובים ככלי... אולם האמת תורה דרכה שאין להחמיר בזה, ולא דמי כלל לקרן **שלא נעשה לשם כלי ולא ניכר כלל שהוא לכלי**, מה שאין כן בנידון דידן שנעשה לשם כלי, ואף ראויים **לכמה וכמה שתיות**, ורק מפני שמחירים זול ביותר משליכים אותם אחר הסעודה, אבל באמת המה ראויים לשתייה ושם כלי עליהם... וכן פסק להקל מטעם זה בשו"ת ציץ אליעזר... ושם התיר בזה גם לכוס של קידוש וברכת המזון, דלא כמו שכתב בזה בשו"ת אגרות משה...

20. שמירת שבת כהלכתה, פרק מז, הלכה יא **יהדר אחרי כוס נאה - משום הידור מצוה**, ולא ישתמש בכוס העומדת לשימוש חד-פעמי (נ) וכדו', ואולם אם אין לו כוס אחרת לית לן בה (נא). (נ - שם בשו"ת אג"מ. נא - ועיין שו"ת באר משה... שמתיר בשעת הדחק, ובשו"ת ציץ אליעזר... מתיר אף לכתחילה. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דנראה דכוסות כאלה שמיחדין לכך, וגם אנשים חשובים משתמשים בהם בסעודות חשובות, אין להקפיד ביותר אם אין כוס אחרת, עכ"ל.)

13. אז נדברו חלק ו, סימן מח ... אם כלים שעומדים לזרקם אם כשר לכוס של ברכה ונראה פשוט דכשר וה"ה לנט"י וכן כוסות של ניר כשר לנט"י ולכוס של ברכה, אין מקום בהלכה שהכוס צריך להיות יפה ואין מקור שאם הכוס לא נעשה לשימוש רק חד פעמי שיהא בטל מתורת כלי. אמנם אם יש לו כוס אחר לכתחילה משום הידור מצוה לא ישתמש בכוס שעומד לזרוק לאשפה...

14. משנה מסכת כלים פרק טז משנה ה ... חותל שהוא נותן לתוכו ונוטל מתוכו טמא ואם אינו יכול עד שיקרענו או עד שיתירנו טהור:

15. רמב"ם על משנה מסכת כלים פרק טז משנה ה ... וחותר, עטיפה עשויה מסיבים או הוצין ודומיהן, והן כעין כלי, נותנין בהן את הפירות הלחים בזמן המכירה כדי שלא יטנפו את היד, כאותן שמוכרין בהן את התמרים במצרים...

16. רמב"ם הלכות כלים פרק ה הלכה ז חותל... מתטמא ואם אינו יכול ליטול מה שבתוכו עד שיקרענו או יתירנו או שחשב לאכול מה שבתוכו ולזרקו טהור, וכן הקרן שהוא משתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה, ואם חשב עליה מקבלת טומאה.

17. שו"ת מנחת יצחק חלק י סימן כג ... ולהלכה למעשה נ"ל דכוס של נייר שהוא כלי רק לשעה גרע עוד מנשבר בסיסו, וצדקו דברי האגרות משה בזה. אולם לא מטעמי' אלא מטעם אחר וכמו שיתבאר... והטעם דל"ה כלי, רק כשנעשה להשתמש בו תדירות, אבל לא כשנעשה להשליכה תיכף... א"כ ל"ה כלי תשמיש. ואף על גב דקיי"ל דאפילו תשמיש ארעי אסור בלא טבילה, היינו היכא דראוי עכ"פ לתשמיש קבע. אבל הכא אינו ראוי להשתמש בו קבע... וכ"כ מחו' הגאון זללה"ה בשו"ת חלקת יעקב (ח"ב סי' קט"ו) ומטעם דאין על כלים אלו שם כלי לקבלת טומאה כיון דעומדים להזרק... וממילא מהאי טעמא נראה דלא הוי כלי גם לקידוש, אולם נתעוררתי דבאין לו כוס אחר יש לצדד דאם מייחד לתשמיש קבוע וראוי לתשמיש קבוע שפיר יכול לקדש עליו, ויש ללמוד דין זה מדברי הרמב"ם... דאם חשב עלי' מקבלת טומאה, א"כ ה"נ י"ל לענין קידוש וכוס של ברכה ודו"ק. וכאשר ראיתי בספר זמירות לשבת מאת כ"ק מרן